

Grzegorz Humenny

Instytut Badań Edukacyjnych

Efekty opieki przedszkolnej

Abstrakt

Problemem wymagającym wnikliwej analizy są efekty opieki przedszkolnej. Istnieje wiele badań w tym zakresie. Dwie duże metaanalizy badań eksperymentalnych i quasi-eksperymentalnych (Camilli, Vargas, Ryan i Barnett, 2010; Leak i inni, 2010) wskazują na istotny, lecz malejący z czasem wpływ edukacji przedszkolnej na osiągnięcia szkolne dzieci. Najmocniejszy wpływ miała edukacja przedszkolna na wiedzę pojęciową, mniejszy zaś na umiejętności i kompetencje społeczne. W zakresie znaczenia wychowania przedszkolnego w Polsce do odmiennych wniosków doszedł Konarzewski (2012). W analizach wykorzystał dane z polskiej edycji badania osiągnięć matematycznych i przyrodniczych (TIMSS) oraz osiągnięć w czytaniu (PIRLS). Przy kontroli zmiennych płci i SES rodziny dziecka nie wystąpiły różnice w osiągnięciach dziesięcioletków uczęszczających i nie uczęszczających do przedszkola.

Badania Geoffroy (2010) wskazują na występowanie interakcji pomiędzy wykształceniem rodziców a opieką przedszkolną dzieci. Analizy przeprowadzone zostały na kanadyjskich danych kohortowych z badania Quebec Longitudinal Study of Child Development (QLSCD), obejmujących wszystkie dzieci urodzone w prowincji Quebec pomiędzy październikiem 1997 a lipcem 1998 roku. Na ich podstawie można stwierdzić, iż pozytywne efekty uczęszczania dzieci do przedszkoli widoczne są wśród dzieci, których matki nie mają wykształcenia średniego lub wyższego. W Polsce podobny efekt uzyskała Murawska (2004).

W analizach wykorzystane zostały dane zebrane w pierwszym etapie badań panelowych realizowanych w pierwszych klasach gimnazjów w 2010 roku w ramach projektu Badania Dotyczące Rozwoju Metodologii Szacowania Wskaźnika Edukacyjnej Wartości Dodanej (EWD)¹. Respondentów pytano o to, czy uczęszczali do przedszkola, a jeśli tak, to ile lat objęci byli taką opieką przed rozpoczęciem nauki w szkole podstawowej. Badanym przyporządkowano liczbę lat nauki w latach, a jeśli nie uczęszczali do przedszkola, przypisano im wartość zero. Ponadto w analizach wykorzystano dane na temat osiągnięć uczniów na egzaminie gimnazjalnym oraz na sprawdzianie, a także informacje na temat statusu społeczno-ekonomicznego rodziców, ich poziomu edukacji czy zasobności gospodarstwa domowego, gromadzone w odrębnym wywiadzie z rodzicami.

Regresja osiągnięć w części humanistycznej egzaminu gimnazjalnego na okres opieki przedszkolnej przy kontroli takich zmiennych, jak: wiek ucznia, poziom inteligencji płynnej mierzony Testem Matryc Ravena, poziom wykształcenia rodziców, wskaźnik prestiżu zawodów wykonywanych przez rodziców,

¹ Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego 3.2.

zasobność gospodarstwa domowego, wyposażenie tego gospodarstwa w sprzęt elektroniczny oraz pozycję ucznia w relacji do rodzeństwa (jedynak, najmłodszy, średni, najstarszy) pozwala stwierdzić, iż każdy rok w przedszkolu dłużej wiąże się z osiągnięciami niższymi o 0,45 punktu na skali o średniej 100 i odchyleniu standardowym 15. Brak jest takiej relacji dla części matematyczno-przyrodniczej egzaminu. Kontrolując dodatkowo wcześniejsze osiągnięcia ucznia, można stwierdzić istnienie negatywnego związku, jednak jego siła jest słabsza – jeden rok w przedszkole wiąże się z osiągnięciami niższymi o 0,32 punktu w części humanistycznej.

Lepsze zrozumienie tego zjawiska jest możliwe po wprowadzeniu do modelu interakcji pomiędzy wykształceniem rodziców a przebywaniem dziecka w przedszkolu. Interakcja jest istotna w części humanistycznej przy każdym zestawie zmiennych kontrolnych. Wskazuje ona, iż wyniki na teście rosną wraz ze spadkiem wykształcenia rodziców i jednocześnie wraz z dłuższym uczęszczaniem do przedszkola. Jest to spójne z wynikami badań kanadyjskich. W modelach, w których uwzględniano wcześniejsze osiągnięcia, na granicy istotności znajduje się uczęszczanie do przedszkola. Każdy rok dłużej w przedszkolu to 1,39 punktu więcej na humanistycznej części egzaminu gimnazjalnego (skala 100, 15).

Podsumowując, można stwierdzić, że dłuższe uczęszczanie do przedszkola ma pozytywny wpływ na osiągnięcia uczniów pochodzących z rodzin, których rodzice są gorzej wykształceni. Można zatem mówić o wyrównującym oddziaływaniu przedszkola w stosunku do dzieci objętych tego typu opieką w zakresie umiejętności humanistycznych.